

Spis treści

Wprowadzenie	5
Wstęp	9
1 Splendor rodziny, czyli przedmiot badań	9
1.1 W świetle dotychczasowych badań	9
1.2 Koncepcja splendoru rodziny szlacheckiej	16
2 Środki manifestacji, czyli założenia, źródła i konstrukcja pracy	21
2.1 Założenia metodologiczne	21
2.2 Podstawa źródłowa	26
2.3 Metoda analizy i konstrukcja pracy	28
3 Rodzina, czyli dlaczego księżęta Sanguszkowie?	30
CZĘŚĆ I	
Dzieje Sanguszków w XV–XVIII wieku	33
1 Stan badań	33
2 Genealogia — majątki — rezydencje	40
2.1 XV–XVI WIEK	40
2.2 Schyłek XVI — XVII wiek	47
2.3 XVIII WIEK	51
3 Urzędy — kariery — pozycja w elicie państwa	56
3.1 Do 1569 roku	56
3.2 1569 ROK — XVII WIEK	61
3.3 XVIII WIEK	65
4 Pozycja matrymonialna — solidarność rodzinna — sojusze rodzinne	68
4.1 XVI WIEK	68
4.2 XVII WIEK	76
4.3 XVIII WIEK	80
5 Religijność — fundacje sakralne — nekropolie	83
5.1 XV–XVI WIEK	83
5.2 XVI/XVII — XVIII wiek	86

CZĘŚĆ II

Pochodzenie i dzieje Sanguszków w świetle nowożytnej historiografii **93**

1	Latopisy Wielkiego Księstwa Litewskiego	93
2	Staropolskie kroniki i herbarze	94
2.1	Maciej Strykowski	94
2.2	Bartosz Paprocki	95
2.3	Szymon Okolski	98
2.4	Wojciech Wijuk Kojałowicz	101
2.5	Kasper Niesiecki	104

CZĘŚĆ III

Środki manifestacji splendoru Sanguszków w XV–XVIII wieku **109**

1	Imiona — nazwisko — przydomki	109
1.1	Imiona	109
1.1.1	Sanguszko i jego synowie	109
1.1.2	Sanguszkowicze	111
1.1.3	Sanguszkowie	113
1.2	Nazwisko	116
1.2.1	Sanguszkowicz	116
1.2.2	Sanguszko	118
1.3	Przydomki odmiejscowe	121
1.3.1	Koszyrski (na Koszyrzcu) — Kowelski (z Kowla)	121
1.3.2	„Włodzimierski”	126
1.4	Przydomki dynastyczne	127
1.4.1	Olgierdowicz	128
1.4.2	Lubartowicz	130
2	Tytuły rodzinne, wykreowane i odziedziczone	133
2.1	Tytuł rodzinny Sanguszków	133
2.1.1	Tytuł <i>dux</i>	133
2.1.2	Tytuł kniaź	135
2.1.3	Tytuł książę	141
2.1.4	Tytułatura książęca	149
2.2	Tytuły wykreowane	156
2.2.1	Tytuł hrabiowski „na Rakowie”	156
2.2.2	Inne tytuły	158
2.3	Tytuły odziedziczone	161
2.3.1	Tytuły Ostrogskich i Zasławskich	162
2.3.2	Tytuł ordynacki	166
2.3.3	Tytuły Lubomirskich i Tarnowskich	168
3	Pieczenie	172
3.1	Pieczenie hagiograficzne	172
3.1.1	Znamiona zewnętrzne	172
3.1.2	Identyfikacja przedstawień	173
3.1.3	Treści propagandowe	177
3.2	Pieczenie gemmowe	180
3.2.1	Znamiona zewnętrzne	180
3.2.2	Identyfikacja przedstawień	182
3.2.3	Treści propagandowe	184
3.3	Pieczenie herbowe	185
3.3.1	Pieczenie sygnetowe (XVI wiek)	187
3.3.2	Pieczenie sygnetowe (XVII–XVIII wiek)	190

3.3.3	Pieczenie wielkie	193
3.3.4	Pieczenie średnie	200
4	Herb Pogoń	202
4.1	Geneza	202
4.2	Budowa herbu i stylizacja	209
4.2.1	XVI wiek	209
4.2.2	XVII wiek	211
4.2.3	XVIII wiek	214
4.3	Treści i funkcje	220
4.3.1	Znak przynależności do rodu Olgierda (XVI wiek)	220
4.3.2	Znak przynależności do rodu Giedymina (XVII–XVIII wiek)	223
4.3.3	Obraz ciał rodziny Sanguszków — nośnik cnót i zasług rodziny	227
4.4	Obszary funkcjonowania	232
4.4.1	Pieczenie	232
4.4.2	Weksylia, broń, wyposażenie wojskowe	233
4.4.3	Nagrobki, miejsca upamiętnienia, oprawy uroczystości	236
4.4.4	Rzeźba architektoniczna, wnętrza rezydencji, sprzęty	238
4.4.5	Portrety i grafika książkowa	241
5	Herby złożone	242
5.1	Herby zespolone z Pogonią Sanguszków	244
5.1.1	Herb Kolumny	244
5.1.2	Herby Ostrogskich i Zasławskich	248
5.2	Herby rodzin spokrewnionych	250
5.2.1	Sześciopolowy herb złożony Symeona Samuela Sanguszki i jego potomków	250
5.2.2	Czteropolowy herb złożony Kazimierza Antoniego Sanguszki	258
5.2.3	Pięciopolowy herb złożony Pawła Karola Sanguszki	261
5.3	Herby rodzin spowinowaconych	264
5.3.1	Przedstawienia złożone z herbu Sanguszków i herbu małżonka	264
5.3.2	Przedstawienia wielopolowe z herbem małżonka	267
6	Mitra książęca	271
6.1	Geneza	271
6.2	Budowa i sposoby prezentacji	276
6.2.1	Mitra — znak	276
6.2.2	Mitra — przedmiot	280
6.3	Treści i funkcje	282
6.3.1	Znak pochodzenia od udzielnych władców	282
6.3.2	Atrybut książęcej godności	284
6.3.3	„Insygnium” rodzinne Sanguszków	288
6.4	Obszary funkcjonowania	291
7	Płaszcz książęcy	293
7.1	Geneza	293
7.2	Wygląd i sposoby prezentacji	296
7.3	Treści i funkcje	298
7.4	Obszary funkcjonowania	300
8	Tytuły urzędnicze	302
8.1	Treści i funkcje	302
8.1.1	Znak pozycji urzędniczej	302
8.1.2	Miernik zasług rodziny	304
8.1.3	Świadectwo cnót rodzinnych	309
8.2	Zasięg manifestacji	312
8.3	Patronimiki urzędnicze	314

9	Atrybuty urzędnicze	318	
9.1	Treści i funkcje	318	
9.1.1	Miernik pozycji, zasług i cnót	319	
9.1.2	Atrybut „rodzinny” Sanguszków	320	
9.2	Laski marszałkowskie	322	
9.2.1	Laski marszałkowskie w XVI wieku	322	
9.2.2	Laski marszałkowskie w XVIII wieku	323	
9.3	Buławy i buzdygany	331	
9.3.1	Buława Romana Fiodorowicza Sanguszki	331	
9.3.2	Buzdygany	333	
9.4	Infuła i pastorał	334	
10	Atrybuty i tytuły orderowe	336	
10.1	Treści i funkcje	336	
10.1.1	Miernik prestiżu społecznego	336	
10.1.2	Miernik uznania ze strony władcy	340	
10.1.3	Znak quasi-dynastycznego statusu	342	
10.2	Atrybuty orderowe	342	
10.2.1	Wygląd i sposób prezentacji	342	
10.2.2	Obszary funkcjonowania	344	
10.3	Tytuły orderowe	349	
11	Portrety	350	
11.1	Portrety typu polskiego	350	
11.1.1	Wizerunki Sanguszków w dziełach Bartosza Paprockiego	350	
11.1.2	Portrety Romana Fiodorowicza Sanguszki	351	
11.1.3	Portret Adama Aleksandra Sanguszki	355	
11.2	Portret Kazimierza Antoniego Sanguszki — alegoria domu Sanguszków	356	
11.3	Portrety typu obcego	359	
11.3.1	Portrety Pawła Karola Sanguszki	360	
11.3.2	Portrety Janusza Aleksandra Sanguszki	363	
11.3.3	Portrety Hieronima Janusza i Janusza Modesta Sanguszków	365	

CZĘŚĆ IV

Honor, ranga i znaczenie Sanguszków w świetle splendoru rodziny	367
1 Gałąź litewskiego domu panującego (XV wiek)	367
2 Rodzina kniaziowska Wielkiego Księstwa Litewskiego (do 1569 roku)	370
3 Litewsko-ruska rodzina szlachecka aspirująca do godności książęcej (1569 — XVII wiek)	376
3.1 Gałąź niesuchojeska	379
3.2 Gałąź koszyrska	381
3.3 Gałąź kowelska	383
4 Rodzina książęca Rzeczypospolitej (XVIII wiek)	388

Zakończenie	395
Summary	401
Wykaz wybranych zabytków źródłowych	407
Wykaz skrótów	417
Bibliografia	421
Wykazy ilustracji, tablic i tabel	445
Indeks nazw osobowych	449